ז: בתולה נשאת פרק ראשון כתובות

מיתיבי מברכין לבתולה שבעה ולאלמנה יום אחד מאי לאו אפילו אלמנה שנשאת לבחור לא לאלמון אבל לבחור מאי שבעה אי הכי ליתני מברכין לבתולה שבעה ולאלמנה שנשאת לבחור שבעה ולאלמנה יום אחד מילתא פסיקתא קתני דליכא בתולה דבצרה משבעה וליכא אלמנה דבצרה מיום אחד: גופא אמר רב נחמן אמר לי הונא בר נתן תנא מנין לברכת חתנים בעשרה שנאמר [1]ויקח עשרה אנשים מזקני העיר ויאמר שבו פה ורבי אבהו אמר מהכא [2]במקהלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל ורב נחמן בהאי קרא דרבי אבהו מאי דריש ביה מיבעי ליה לכדתניא היה ר"מ אומר [3]מנין שאפילו עוברים שבמעי אמן אמרו שירה על הים שנאמר במקהלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל ואידך אם כן לימא קרא מבטן מאי ממקור על עסקי מקור ורבי אבהו בהאי קרא דרב נחמן מאי דריש ביה ההוא מיבעי ליה למידרש [3]עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית דאי סלקא דעתך לברכה לא סגיא דלאו זקנים ואידך אי סלקא דעתך למידרש לא סגיא דלאו עשרה אין לפרסומי מילתא [3]ובדאמר ליה שמואל לרב חנא בגדתאה פוק ואייתי לי בי עשרה ואימא לך באנפייהו והמזכה לעובר קנה והלכתא [4]המזכה לעובר לא קנה: תנו רבנן מברכין [5]ברכת חתנים [6]בבית חתנים ר' יהודה אומר אף בבית האירוסין מברכין אותה אמר אביי וביהודה שנו [7]מפני שמתייחד עמה תניא אידך מברכין ברכת חתנים בבית חתנים וברכת אירוסין בבית האירוסין ברכת האירוסין מאי מברך רבין בר רב אדא ורבה בר רב אדא תרוייהו משמיה דרב יהודה אמרי [8]בא"י אמ"ה אשר קדשנו במצותיו וצונו על העריות ואסר לנו את הארוסות והתיר לנו את הנשואות על ידי חופה וקדושין רב אחא בריה דרבא מסיים בה משמיה דרב יהודה [9]בא"י מקדש ישראל על ידי חופה וקדושין מאן דלא חתים מידי דהוה אברכת פירות ואברכת מצות ומאן דחתים מידי דהוה אקידושא: ת"ר מברכין ברכת חתנים בעשרה כל שבעה אמר רב יהודה [10]והוא שבאו פנים חדשות מאי מברך אמר רב יהודה בא"י אמ"ה שהכל

במקהלות ברכו אלהים. אע"ג דמקהלות תרי קהלות משמע אין סברא לחלק בין עשרה לעשרים לענין שום מילתא ומקהלות דעלמא בעי למימר ומייהו בירושלמי דריש במקהלות כתיב [3]מסר וי"ו: **המזכה** דשמואל גופיה פסיק כרבי יוחנן המגלגל (לקמן דף נח:) דמקדים מעבדא ידי חשמו המומר חולין דאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם וכל שכן לדבר שלא בא לעולם דגרע טפי כדאמרינן בסוף פרק קמא דגיטין (דף יג: ושם) דקאמר אפילו לרבי מאיר דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הני מילי לדבר שבא לעולם אבל לדבר שלא בא לעולם לא אמר מ"מ שמואל חשיב עובר בא לעולם אי נמי שמואל אית ליה טפי אדם מקנה לדבר שלא בא לעולם ממה שמקנה דבר שלא בא לעולם והיא סוגיא דבפרק קמא דגיטין (ג"ז שם) אתיא אליבא דרב הונא וכן מליגו רב נחמן דבהדיא סברא הפוכה מדרב הונא דרב הונא אית ליה[1] בפירות דקל משכחו לעולם אין יכול לחזור בו וגבי עובר קאמר[1] אף לכשתלד לא קנה ורב נחמן סבר לכשתלד קנה ובפירות דקל קאמר אף משכחו לעולם יכול לחזור בו: (שיך לע"א) **הורוה בית הלל.** גבי הילני המלכה אע"ג דמנית חשמונאי היתה שהרי אם מונבז המלך היתה כדאמר ביומא (דף ט. ושם) ומלכות הורדוס מאה ושלש שנה בפני הבית והלל לא נהג נשיאותו עד שלש שנים לאחר מלכות הורדוס כדאמרינן (שבת סו.) הלל ושמעון גמליאל ושמעון נהגו נשיאותן בפני הבית מאה שנה מכל מקום כבר היו לו לא תלמידים שהורו: (שיך לע"א) **והא** בועז אלמון שנשא אלמנה הוה. לאו דוקא אלמנה דכשנשאת למחלון[2] (וכליון) היתה נכרית אלא מין דבעולה היא כאלמנה חשיב לה: (שיך לע"א) **באלמנה** שנשאת לבחור. דכיון שאין שייכים אלמונים יש לנרך כל שבעה:

שנאמר ויקח בועז עשרה אנשים. וכמסכת כלה דמייתי קרא דויברכו את רבקה (בראשית כד) אילא למימר דהתם ברכת אירוסין והכא ברכת נישואין ויש לגמוד משם שיש לברך ברכת אירוסין לאשה המתקדשת על ידי שליח שהרי אליעזר שליח היה ונראה דאמתמא דעלמא היא דעשרה לא מישתמע מהתם ולא אייתי פשטיה דקרא דברכת אירוסין: **רבי** יהודה אומר אף בבית האירוסין מברכין אותה מפני שמתייחד עמה. ואמרי' כלה אלא ברכה אחרת לבעלה כנדה ולפי שפעמים בא עליה שלא לשם חופה עושין ברכה מתמנה כדי שתהא כלה בברכה: **מאן** דלא חתים מידי דהוה אברכת פירות. שאין בה אריכות והאי נמי אינה ארוכה ולא דמי לקידושא דאריך טפי ומאן דחתים מידי דהוה אקידושא דאריך והאי נמי חשיבא ארוכה ומה שפירש בקונטרס דמשום דנשאן קדושה היא אתמי בה כמו בקידושא אינו נראה ק"ק מאן דלא חתים בה מאי שנא מברכת התורה דאמתמינן בה כאשר בחר בנו אע"ג דברכת אירוסין אריכא טפי מינה ושמא לא היה חותם בה: **והוא** שבאו פנים חדשות. אורי' דפנים חדשות אין קורא אלא בבני אדם שמרבים בשמילה השמחה יותר ושבת דחשבינן פנים חדשות לאמרינן נאגדה מזמור שיר ליום השבת אמר הקב"ה פנים חדשות נאו לכאן נאמר שירה התם נמי מרבין לכבוד השבת בשמחה ובסעודה: שהכל

מברכין לבתולה שבעה. לקמן מפרש כשבאו פנים חדשות מברך בולן כל ימי המשתה ואי לא מברך אחת: **במקהלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל.** על ברכת מקור לריך קהל והיינו עשרה כמו הקהל את העדה (במדבר כ) ואין הקהל בפחות מעדה ועדה עשרה כדילפינן (ברכות דף כא:) מעדת מרגלים עד מתי לעדה הרעה[1] יצאו יהושע וכלב: **בגדפאה.** עיר שבגבול ושמה בגדת. בפסק סדרו של רב שרירא גאון היא נזכרת: **המזכה.** מתנה על ידי אחר: **לעובר.** שבמעי אמו קנה: **בכים חתנים.** כשנכנסה לחופה ניטשאין: **אף בכים האירוסין.** כשמקדשה מברכין כל ברכת חתנים כדמפרש: **אמר אביי וביהודה שנו.** [הא דר"י ביהודה שנו]: **שמתייחד עמה.** באירוסין כדי שיהא לנו גם בה בלבלקמן (דף יג.) לפיכך מברכין ברכת חתנים מתחלה דתניא במסכת כלה (לא) כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה: **ואסר לנו אף האירוסין.** מדרבנן. שגזרו על היחוד של פנויה ואף אירוסה לא התירו עד שתיכנס לחופה ובברכה כדפרישית כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה ואדרבנן נמי מברכין ולוו ואסר לנו כדאשכחן בנר חנוכה (שבת דף כג.): **והתיר לנו.** את נשותינו הנשואות לנו על ידי חופה וקידושין: **אברכם פירות.** בורא פרי העץ: **ברכם מנות.** על השמיטה ועל המילה דכיון דכולה חדא הודאה היא ואין הפסק בקשה ביניהם לא בעינא חתימה כדאמר בערבי פסחים (פסחים דף קה.) ברכת המנות טעמא מאי משום דהודאה היא הא נמי כולה הודאה היא: **מידי דהוה אקידושא.** כיון דבלשון קדושה היא וקידוש היום חתמינן בה כי התם דבהתיא חתמינן משום דיש בה הפסק בגון כי הוא יום תחלה למקראי קודש: **והוא שבאו.** אל המשתה: **פנים חדשות.** בכל יום שלא היו שם אתמול: **מאי מברך אמר רב יהודה בו.** נראה בעיני סדר ברכות שנסדרו על עסקי הזוג אינו אלא מאשר יצר ואילך שאותה ברכה מתחלת לדבר בשביל אשר יצר את האדם מדבר גזכר והתקין

[1] בראשית ב., ב) [ינמות סט. וש"נ], ג) ינמות סז. כ"ב קמנ: [זבחים נב.], ד) [במדבר יד.], ה) [בספר תהלים שלפניו נדפס מלא]. ו) [ינמות נב.], ז) [כ"ב קמב.], ח) יפנ"ן מ"ז.

תורה אור השלם

1. וַיִּקַּח עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים מִזִּקְנֵי הָעִיר וַיֹּאמֶר שְׁבוּ פֹה וַיֵּשֵׁבוּ: רות ד ב
2. בַּמְּקֹהֲלוֹת בָּרְכוּ אֱלֹהִים יְיָ מִמְּקוֹר יִשְׂרָאֵל: תהלים סח כז

גליון הש"ס

גמ' ברכת חתנים בבית חתנים. ע' סוטה כה ע"ב תד"ה אין שמחה:

מוסף רש"י

בגדתאה. כעין אגדה, ל"ל שם מקום שהוא נכנס שמחו כנגד (ויבמות מז.). פוק ואייתי לי בי עשרה. לפרסם את הדבר (שם).

תוספות רי"ד (המשך)

משמת איירוסין דעומדים זמן הרבה. ואח"כ מוסרים אותה לו לחופה לשם נשואין. ומ"ה תנן בפירקין לקמן. חוץ מן הארוסה שביהודה. שאע"פ שהיו מברכים ברכות אירוסין אבלי ארוסה קרי לה עד שימסרנה לו לשם נשואין וג"ל שכיון שבירך ד' ברכות משעת אירוסין אסור עוד לברכה בשעת נשואין דהוה להו ברכה לבטלה. א"נ י"ל משום אפושי שמחה. וכל מה שמברכין בתוך ד' ימי החתונה אין בם משום ברכה לבטלה והכי נמי עיקר חיתונים הנשואים הם שמה שבירך בשעת האירוסין לא בירך אלא להתיר היחוד ועיקר חתנותיה זו היא. הלכך מברכין אותם בשעת הנשואים: תניא אידך מברכין ברכות חתנים בבית חתנים וברכת האירוסין בבית האירוסין. ברכת האירוסין מאי מברך רבין בר אדא ורב' בר רב אדא תרוייהו משמיה דר"י אמרי. בא"י אמ"ה אקב"ו על העריות ואסר לנו את הארוסות והתיר לנו את הנשואות ע"י חופה וקידושין. רב אחא משמיה דרבא מסיים בא"י מקדש ישראל ע"י חופה וקידושין מאן דלא מסיים סבר מידי דהוי אברכת פירות ואברכת מצות. ומאן דמסיים סבר מידי דהוי אקדושא דעלמא. פי' שמאריך בה דבריו צריך תחימה וכך הלכה. והאי ואסר לנו את הארוסות

מסורת הש"ס

ט) ברכות נ., כ) [ינמות סט. וש"נ], ג) ינמות סז. כ"ב קמנ: [זבחים נב.], ד) [במדבר יד.], ה) [בספר תהלים שלפניו נדפס מלא]. ו) [ינמות נב.], ז) [כ"ב קמב.], ח) יפנ"ן מ"ז.

תוספות רי"ד

א"ר נחמן א"ר הונא תנא מנין לברכת חתנים שהוא בעשרה שנאמר ויקח בועז עשרה אנשים וכו'. ור' אבהו אמר במקהלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל. פי' בה"ג בשעה שאתה מברך על המקור משום פריה ורביה עשה קהילה. א"ר יוסף הלוי הני ד' ברכות דמברכים בבית חתנים בין בשעת הכניסה בין בשעת המשתה בראיכא פנים חדשות בין אשר ברא. בדליכא פנים חדשות לא מברכינן לה אלא כעשרה. דא"ר א"י מברכין ברכת חתנים בעשרה כל ד' וחתנים מן המנין. ואשר ברא כיון דמברכת חתנים הוא לא מברכין לה בדליכא פנים חדשות אלא בעשרה. ואינו נ"ל דכל היכא דאמרי ברכת חתנים לא משמע אלא ד' ברכות ולא אשר ברא בלחוד דהכי אמרינן ברכת חתנים כל ד'. ואמר רב יהודה והוא שבאו פנים חדשות. אלמא לא מיקרייא ברכת חתנים אלא ד' ברכות. דהא אשר ברא בלחוד לא בעיא פנים חדשות. והלכך כי א"ר מברכין ברכת חתנים בעשרה כל ד' על ד' ברכות קאמר ובראיכא פנים חדשות. אבל אשר ברא נ"ל כיון שהוא עיקר ברכת חתנות שחייב לברכה בכל יום אפילו אם אכל החתן יתיר חייב לאומרה. הגה"ה (והרב פוסק (כר') [בשם רבינו] יצחק הלוי ואפי' ברכת אשר ברא לבדו צריכה עשרה.) ת"ר מברכין ברכת חתנים בבית חתנים ר"י אומר אף בבית האירוסין מברכין אותן. אמר אביי ביהודה שנו מפני שמתיחד עמה. פי' ביהודה הר' מיחדים אותם משעת אירוסין כדי שיהא לבו גס בה. ולפיכך מברכים אותם ברכת חתנים תחלה תניא במסי כלה כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה. ואע"ג דהוו מברכי להו משעת איירוסין דין ארוסה יש לה ולא דין נשואה ואינו זכאי לא במציאותי' ולא במעשה ידיה ולא בהפרת נדריה. ואם מתה אינה יורשה וכן הוא אינו חייב לה בשאר כסות ועונה ולא נקראת אשתו נשואה אלא כשמוסרים אותה לו לשם נשואין. דמסירה קנוה שתהיה אשתו לכל דבר ולא ד' ברכות דד' ברכות לא עבדי אלא שיהא מותר להתיחד עמה. וכן דרך קהילות ממניאה שמברכים ד' ברכות היא מדרבנן שאמרו כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה ואפ"ה מברך עליה מידי דהוה אנר חנוכה. וג"ל דא"ג שכל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן הכא ברישא מקדש והדר מברך. מפני שהוא תלוי בדעת אחרים ושמא יחזורו בהן והוו לבטלה: ת"ר מברכין ברכת חתנים כל ז'. אמר ר"י והיא שבאו פנים חדשות. פי' ברכות חתנים הוא ד' ברכות. ומ"ה צריך פנים חדשות אדם

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com